



**Współfinansowane przez
Unię Europejską**

Program nauczania przedmiotu

Chór

**w Katolickiej Niepublicznej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II stopnia
w Zespole Szkół Katolickich im bł. P.J. Frassati w Nowym Sączu**

II etap edukacyjny (6-letni)

**Zawód: Muzyk
kod cyfrowy: 343602
Specjalność: instrumentalistyka**

Autor(zy):
Izabella Biskupska

Tytuł:
**CHÓR - PROGRAM NAUCZANIA DLA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOŁY
MUZYCZNEJ II STOPNIA**

Podstawa prawna

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lipca 2012 roku w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz. U. z 2019 r., poz.1247)*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 roku w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (Dz. U. z 2019 r., poz. 1637)*
 - *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2019 . w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych (Dz. U. poz. 1793).*

Program jeden z rezultatów mbiłności uczniów do Asociazione Studi di Canto Gregoriano, Sezione italiana w Rzymie w ramach projektu Maestri italiani 1, umowa nr 2022-1-PL01-KA121-VET-000067079 ,w dn 6-17 maja 2024, w ramach programu Erasmus+

Oświadczam(y), iż program:

- zapewnia realizację całości podstawy programowej przedmiotu
- stanowi możliwie najlepszy sposób realizacji tej podstawy dla uczniów naszej szkoły
- najlepiej odpowiada misji szkoły katolickiej i koncepcji kształcenia w szkole
- został skorelowany i uzgodniony z pozostałymi programami i ma właściwą strukturę

CHÓR - PROGRAM NAUCZANIA DLA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOŁY MUZYCZNEJ II STOPNIA

Program umożliwia realizację pełnej podstawy programowej przedmiotu zawartej w **Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r.** w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych.

Umożliwia też pełną realizację podstaw programowych opisanych w **Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych** (Dz. U. poz. 1793) i Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych (Dz. U. Poz.

Program uwzględnia też doświadczenia z zakresu pedagogiki wykonawstwa utworów muzyki dawnej – śpiewu gregoriańskiego, zdobyte przez uczniów uczestniczących w mobilności uczniów do Associazione Studi di Canto Gregoriano, Sezione italiana w Rzymie w ramach projektu Maestri italiani 1, umowa nr 2022-1-PL01-KA121-VET-000067079 ,w dn 6-17 maja 2024, w ramach programu Erasmus+, gdzie zglebiali tajniki śpiewu gregoriańskiego jako muzyki dawnej.

WSTĘP

Podstawową i jednocześnie najbardziej przystępną formą umuzykalnienia młodzieży jest śpiew zespołowy. Kilkuletnia aktywna przynależność młodego człowieka do zespołu chóralnego wywiera duży wpływ na kształtowanie osobowości. Rozwinięte w chórze zdolności muzyczne i pozamuzyczne, różne pozytywne cechy charakteru - jak chociażby poczucie zespołowej odpowiedzialności, pozostają na zawsze jako trwałe wartości w przyszłym życiu dorosłych ludzi.

Uczenie śpiewu zespołowego musi przebiegać wielokierunkowo, to znaczy, że w równym stopniu powinna je cechować dbałość o kształtowanie zarówno wokalne, słuchowe jak i ogólnomuzyczne. Praca nad techniką wokalną musi być wyważona i ograniczona aktualnymi możliwościami percepcji muzyki przez ucznia. W śpiewie, podobnie jak w grze na instrumencie, wykształca się tzw. słuch funkcyjny, związany z nauką i grą na danym instrumencie muzycznym,

a w tym przypadku ze śpiewem. Wykształcony słuch wokalny jest to rodzaj muzycznego słuchu, sprzężonego z subtelnym odczuwaniem fizjologii aparatu głosowego.

Zrozumienie muzyki i stopniowe rozwijanie zdolności muzycznych musi więc iść w parze z rozwojem techniki wokalne. Działa to również w drugą stronę: technika wokalna musi pomagać w rozwoju ogólnomuzycznym śpiewającego młodego człowieka. Dopiero w efekcie takiej wyważonej pracy może wykształcić się słuch muzyczno-wokalny, który w połączeniu z odczuwaniem pracy aparatu głosowego pozwoli na dobre i pełne wykonanie muzyczne pieśni z odpowiednią intonacją, właściwym frazowaniem, dynamiką i muzyczną artykulacją.

Śpiew artystyczny, a jest nim śpiew chóralny, wymaga opanowania prawidłowej techniki wokalne, czyli prawidłowej emisji głosu. Emisja głosu określa trzy czynności związane ze śpiewem: oddychania, fonację i artykulację. Te ściśle ze sobą zespolone czynności współdziałają z bardzo ważnym dla śpiewu zjawiskiem akustycznym – rezonansem klatki piersiowej i rezonansem głowy, a nawet wpływają i kształtują oba rodzaje rezonansu.

Prawidłowość czynności emisyjnych zależy przede wszystkim od czynności mięśni bezpośrednio zaangażowanych w proces głosotwórczy, a więc od mięśni klatki piersiowej, brzucha, mięśni krtani i umieszczonego w tzw. nasadni aparatu artykulacyjnego, szczególnie jego części ruchomych, czyli języka, warg, podniebienia miękkiego, policzków i żuchwy. Dlatego też należy dbać o stałą kondycję tych mięśni, o prawidłową postawę podczas śpiewania, o gotowość do prawidłowego działania i możliwie największą aktywność. Wypływa stąd wniosek, że mięśnie te trzeba ćwiczyć, gimnastykować. Każde zajęcia powinny być rozpoczynane właśnie ćwiczeniami gimnastycznymi i oddechowymi, a także można stosować je jako ćwiczenia śródlekcyjne, regenerujące zmęczenie organizmu po dużym wysiłku psychicznym, jakim jest śpiewanie. Kształcenie głosu powinno przebiegać systematycznie, z zachowaniem zasady stopniowania trudności i zrozumienia wszelkich związanych z tym kształceniem poczynań. Ważną rolę odgrywają tu ćwiczenia emisyjno-rozśpiewujące, które mogą zawierać stopniowo coraz trudniejszą problematykę wokalno-muzyczną.

Dobór repertuaru w chórze nie może być przypadkowy. Powinny się w nim znaleźć zarówno pieśni emocjonalne, jak i pieśni zawierające różne problemy techniczne. Dlatego też należy sięgać do kompozycji różnych epok i stylów. Różnorodność repertuarowa pozwala na wszechstronne wykształcenie muzyczne młodzieży. Wszystkie utwory chóralne muszą być dostosowane do aktualnych możliwości wykonawczo - percepcyjnych młodych ludzi.

W szkole katolickiej, w której niniejszy program będzie realizowany, w doborze repertuaru nie bez znaczenia jest również aspekt, który nazwałabym duchowym. Częste sięganie po niezwykle bogaty repertuar sakralny pozwoli młodzieży nie tylko rozwinąć się wokalnie, ale również zrobić dalszy krok na drodze osobiście przeżywanej wiary.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE

CHÓR			
CELE KSZTAŁCENIA			
Wiedza	Umiejętności		Kompetencje
1. Przystwojenie wiedzy z zakresu śpiewania w chórze.	2. Wykształcenie umiejętności śpiewania w chórze.	3. Prezentacja publiczna.	4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym.
Treści nauczania	Kryteria weryfikacji		
1. Przystwojenie wiedzy z zakresu śpiewania w chórze.			
	Uczeń:		
1) zasady bezpieczeństwa i higieny pracy;	1) określa warunki bezpieczeństwa i higieny pracy; 2) omawia czynniki wpływające na bezpieczeństwo.		
2) technika wokalna;	charakteryzuje technikę wokalną w zakresie aparatu głosowego, artykulacyjnego i oddechowego.		
3) literatura chóralna.	1) wskazuje podstawowe informacje na temat wykonywanych utworów; 2) rozróżnia epoki, formy, style, gatunki oraz faktury realizowanych utworów; 3) definiuje elementy dzieła muzycznego niezbędne do interpretowania wykonywanych utworów.		
2. Wykształcenie umiejętności śpiewania w chórze.			
	Uczeń:		
1) emisja głosu;	1) zachowuje prawidłową postawę podczas śpiewu w chórze; 2) koordynuje działanie oddechu, aparatu fonacyjnego i artykulacyjnego; 3) posługuje się prawidłową techniką wokalną, w celu realizacji elementów dzieła muzycznego wykonywanych utworów; 4) prawidłowo posługuje się rejestrem głowowym; 5) operuje środkami wyrazu artystycznego.		
2) technika wykonawcza;	1) czyta nuty a vista; 2) samodzielnie odczytuje zapis nutowy oraz realizuje warstwę tekstową; 3) współpracuje z dyrygentem oraz z grupą w zespole; 4) wykonuje utwory z różnych epok, o różnorodnej tematyce i fakturze a cappella i z towarzyszeniem instrumentów lub zespołów; 5) wykonuje część utworów z pamięci; 6) kontroluje wyrównanie i spójność brzmienia.		
3) interpretacja.	1) współtworzy ogólny wyraz artystyczny; 2) interpretuje utwory przygotowane pod kierunkiem dyrygenta; 3) wykazuje zaangażowanie emocjonalne podczas występu.		
3. Prezentacja publiczna.			
	Uczeń:		
praktyka estradowa.	1) uczestniczy w występach chóru; 2) stosuje zasady poprawnego zachowania podczas publicznej prezentacji; 3) opanowuje treść; 4) koncentruje się podczas występu; 5) prezentuje utwory zgodnie z koncepcją artystyczną dyrygenta.		
4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym.			
	Uczeń:		
1) rozwój artystyczny i zawodowy;	1) analizuje własne kompetencje; 2) identyfikuje obszary wiedzy i umiejętności wymagające doskonalenia; 3) wyznacza sobie cele rozwojowe, sposoby i terminy ich realizacji; 4) aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności; 5) wykorzystuje różne źródła informacji w celu doskonalenia umiejętności zawodowych; 6) aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym.		
2) etyka zawodowa.	1) przestrzega zasad etycznych oraz utrzymuje właściwe relacje w środowisku; 2) angażuje się w działania zespołu, biorąc odpowiedzialność za efekt końcowy wspólnej pracy; 3) współpracuje w chórze, budując relacje oparte na zaufaniu i wzajemnym szacunku.		

Ponadto:

1. Muzykowanie zespołowe

Uczeń kształci umiejętności pracy w zespole, odpowiedzialność za siebie i grupę oraz świadomie współtworzy dzieło.

2. Technika wokalna indywidualna i zespołowa

Uczeń świadomie posługuje się oddechem i aparatem głosowym.

3. Poznawanie i wykonywanie utworów z literatury chóralnej

Uczeń zna literaturę realizowaną w trakcie zajęć chóralnych.

4. Prezentacja muzyki chóralnej

Uczeń bierze czynny udział w audycjach, koncertach, konkursach i festiwalach.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Muzykowanie zespołowe

Uczeń:

- posiada umiejętność współpracy w grupie,
- zachowuje prawidłową postawę w śpiewie, umożliwiającą operowanie ciałem w sposób najbardziej efektywny,
- świadomie współtworzy dzieło (interpretacja i ogólny wyraz artystyczny).

2. Technika wokalna indywidualna i zespołowa

Uczeń:

- posiada wiedzę niezbędną do rozwoju techniki wokalne,
- świadomie posługuje się techniką wokalną, pozwalającą na wykonanie dzieł muzycznych różnych epok i stylów – w partiach chóralnych dzieł a cappella oraz dzieł wokalno – instrumentalnych,
- dąży do realizacji rozwoju artystycznego poprzez wzbogacanie swojej wiedzy i doskonalenie umiejętności wokalnych.

3. Poznawanie i wykonywanie utworów z literatury chóralnej

Uczeń:

- posiada odpowiednią wiedzę na temat literatury chóralnej różnych epok, stylów i gatunków muzycznych oraz związanych z nimi tradycji wykonawczych,
- zna sylwetki kompozytorów wykonywanych utworów chóralnych i wokalnie – instrumentalnych,
- zna elementarne zasady współdziałania chóru z zespołem instrumentalnym,
- posiada wiedzę na temat elementów dzieła muzycznego i ich struktury formalnej, niezbędnej do poprawnej realizacji utworów wokalnych oraz dzieł wokalnie – instrumentalnych,
- samodzielnie (z pomocą dyrygenta) wyszukuje, dokonuje wyboru i oceny informacji z zakresu literatury chóralnej, wykorzystując technologię informacyjną i komunikacyjną.

4. Prezentacja muzyki chóralnej

Uczeń:

- wykorzystuje i łączy w działaniach praktycznych wiedzę z zakresu przedmiotów ogólnomuzycznych,
- posiada umiejętność samodzielnego, właściwego odczytania zapisu nutowego oraz zawartych w utworze treści,
- dba o estetykę zachowania się na scenie oraz w sposób świadomy kontroluje swoje emocje podczas prezentacji,
- dba o dyscyplinę wykonawczą,
- potrafi przekazać słuchaczowi emocje zawarte w kompozycji,
- aktywnie uczestniczy w różnych formach działalności na rzecz rozwoju kultury, w szczególności życia muzycznego.

ZADANIA WYCHOWAWCZE

Wychowanie w szkole muzycznej to mądre towarzyszenie uczniowi na drodze jego rozwoju i stwarzanie mu wartościowego środowiska wychowawczego. W toku nauki w szkole muzycznej uczeń stopniowo poznaje siebie, kształtuje coraz pełniejszy obraz samego siebie, odkrywa swoje talenty i ograniczenia, uczy się akceptować siebie takim jakim jest. Szczegółowe oddziaływanie wychowawcze obejmuje:

- wykształcenie odpowiedzialności i współodpowiedzialności uczniów w osiągnięciu postawionych zadań;

- zintegrowanie uczniów w szkole;
- powstanie więzi społecznych na bazie wspólnego przeżywania muzyki oraz poczucia satysfakcji płynącej z zespołowego wykonywania utworów;
- udzielaniu wskazówek w uczeniu i wyrównywaniu braków programowych;
- udzielaniu rodzicom rad i instrukcji dotyczących pomocy dziecku w nauce;
- radzenie sobie ze stresem;
- zapoznanie uczniów z bogactwem form kulturalnych;
- akceptacja poprawnych zachowań, samoocena własnych zachowań, nabycie umiejętności zachowań asertywnych;
- podnoszenie wiary uczniów w możliwość osiągnięcia sukcesów.

UWAGI DOTYCZĄCE REALIZACJI MATERIAŁU NAUCZANIA

- organizowanie pogadarek dotyczących tematu chóralistyki; przedstawianie wybitnych chórów i chórmistrzów, ciekawego repertuaru,
 - rozmowa z uczniami na temat ich wiedzy o przedmiocie, dotychczasowych doświadczeniach śpiewaczych i oczekiwaniach repertuarowych,
 - organizowanie repertuaru dostosowanego do stopnia zaawansowania zespołu, planów koncertowych oraz – w miarę możliwości – upodobań chórzystów,
 - rozczytywanie utworu w całym składzie wykonawczym w celu określenia elementów dzieła muzycznego oraz zapoznania się z tekstem literackim (obejmuje to oczywiście również tłumaczenie tekstu obcojęzycznego)
 - w razie potrzeby, organizowanie prób sekcyjnych i praca w małych składach pod kątem czystości intonacyjnej, precyzji rytmicznej, właściwej artykulacji i dynamiki,
 - wzajemna obserwacja i wymiana spostrzeżeń dotyczących wykonawstwa,
 - uczestnictwo w koncertach, audycjach muzycznych, warsztatach i innych formach publicznych występów,
 - stosowanie dopasowanych do repertuaru i możliwości wokalnych ćwiczeń rozśpiewujących,
 - rozmowa o problemach wykonawczych, w tym o tremie i sposobach radzenia sobie z nią,
- systematyczne zwracanie uwagi na problem dbałości o materiały nutowe,
- uświadamianie roli poszczególnych wykonawców w całości utworu,
 - wyrobienie nawyku komunikacji ze współwykonawcami; nade wszystko zaś – nawyku ciągłego kontaktu wzrokowego z dyrygentem,

- systematyczne podnoszenie stopnia trudności wykonywanego repertuaru z dojściem do co najmniej kilku utworów o wysokiej randze artystycznej.

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

- obserwacja chórzystów w czasie prób i na koncertach pod kątem zaangażowania w pracę zespołową,
- sprawdzanie stopnia opanowania własnej partii poprzez indywidualną prezentację,
- nagrywanie i odsłuchiwanie fragmentów utworu w celu omówienia i ewentualnych korekt,
- obserwacja chórzystów na zajęciach pod kątem prawidłowej realizacji ćwiczeń emisyjnych, oddechowych i dykcyjnych,
- odpytywanie chórzystów z zakresu ważniejszych informacji dotyczących utworu, np. kompozytora, tła historycznego, budowy, tonacji melorytmiki, znajomości tekstu itp.,
- stały monitoring frekwencji.

ZESTAW PODSTAWOWYCH ŚRODKÓW DYDAKTYCZNYCH

Odpowiednie warunki pracy sprzyjają efektywnej pracy dydaktycznej. Zaopatrzenie nauczyciela w niezbędne środki dydaktyczne pomogą w osiągnięciu zamierzonych celów edukacyjnych. Klasa do zajęć chóru powinna mieć odpowiednią przestrzeń, akustykę i oświetlenie. Nauczyciel w swojej klasie powinien posiadać fortepian, pulpit oraz sprzęt do odsłuchiwania i nagrywania, który pozwala analizować wraz z uczniami produkcje lekcyjne i koncertowe.

PRZYKŁADOWY REPERTUAR

- repertuar okolicznościowy: Polski Hymn Narodowy, Gaude Mater Polonia, Gaudeamus igitur
- utwory chorału gregoriańskiego w zakresie i w formie wskazanej w [Vaemecum posatw canto gregoriano](#)
- Kolędy polskie – wybór
- Pieśni i ostinata na różne okresy roku kościelnego – wybór
- Kanony i ostinata służące rozśpiewaniu zespołu - wybór
- Mikołaj Gomółka – Melodie na Psalterz Polski, wybór
- Jan Sebastian Bach – chorały, wybór

- utwory chóralne kompozytorów polskich i obcych, wybór (np. S. Moniuszko, Z. Noskowski, J. Świder, R. Twardowski, J. Sykulski, P. Pałka, P. Bębenek, D. Kusz)
- utwory wokalnie – instrumentalne w całości lub we fragmentach (np. kantaty, msze, oratoria)